

Wie is Maria in de koran?

Er wordt vaak gezegd dat Maria een raakvlak vormt tussen moslims en christenen. Zij wordt in de koran immers niet voor niets de moeder van Jezus genoemd. Maar is de Maria van de moslims wel dezelfde als de Maria van de christenen?

PETER MADROS

Even een paar dingen op een rijtje: voor de moslims is de koran een zo heilig boek dat daar geen komma verkeerd in kan staan. Wat aan Mohammed is geopenbaard en voor hem is opgeschreven (zelf kon hij niet lezen of schrijven) geldt als rechtstreeks afkomstig van God. In de koran komen verschillende historische personen voor die ook in de bijbel staan. Echter, de geloofstraditie van het christendom – dat het Oude Testament verwijst naar Christus en dat God door Jezus' komst, lijden, sterven en verrijzen een nieuw verbond met de mensen sluit – is in de koran niet aanwezig.

Jezus is een van de profeten, net zo menselijk als Mohammed en Maria en zeker geen Zoon van God. De beloofde helper en trooster die na Jezus zou komen is voor de christenen de Heilige Geest, maar voor de moslims Mohammed. Wat door hem is geopenbaard, de koran dus, is Gods wet en woord en de vervulling van Gods plan met de mensen. Maria heeft hierin een voorname plaats. Van de paar vrouwen die in de koran worden genoemd, is zij de meest vermel-

de. Al vroeg in de koran komen haar naam en de aankondiging van Jezus' geboorte ter sprake. Ook is een van de soera's (hoofdstukken) naar haar genoemd.

Hebben christenen en moslims het over dezelfde Maria?

Identificatie

Maar dan beginnen voor een aantal geleerden ook de problemen rond de identificatie van Maria. Hebben christenen en moslims het over dezelfde Maria? Na vergelijking van de grondteksten kom ik – net als anderen – tot een opvallende conclusie. In drie koranteksten wordt Maryam, Moeder van Christus, als “zuster van Aäron” en “dochter van Imran” aangeduid. De Arabische naam Imran wordt binnen de islam opgevat als een vertaling van de Hebreeuwse naam Amram of Amiram, die de vader

is van Aäron, Myriam en Mozes (soera 19,28 en 3,35-36). Dat zou betekenen dat Myriam, de dochter van Amiram en Yokebed en zuster van Aäron en Mozes, dezelfde zou zijn als Maryam, Moeder van Jezus, terwijl ten minste twaalf eeuwen deze twee personen van elkaar scheiden. Kan dit? Daarover wordt verschillend gedacht.

Bloedverwant

Tot nu toe is er in de islamitische wereld geen ruimte voor deze constatering. Alleen door het geloof in de koran en zonder bewijs denken de moslims dat Maryam, Moeder van 'Issa', zoals Jezus in de koran heet, de dochter van een andere man is dan de vader van Aäron, Myriam en Mozes, en dat zij een broer heeft die ook Aäron heet, maar niet de broer van Mozes is.

Édouard-Marie Gallez doet in zijn proefschrift *De Messias en zijn profeet* de suggestie dat onder “zuster van Aäron” zou moeten worden verstaan: “afstamming”. Maar, merkt hij tegelijk op, waarom verwijst de koran elders naar Maria als “dochter van Imran” en wordt de moeder van Maria “vrouw van Imran” genoemd (soera 66,12 en 3,35)?

Ook pater Ya'cub Abdel Nur, een katholieke priester uit Palestina die in 2004 stierf, komt tot de conclusie dat de koran Maryam

gelijkstelt aan de Moeder van Jezus. “Zuster van Aäron” betekent volgens hem “gelijk aan hem”. Om dit te begrijpen herinnert pater Abdel Nur aan de uitdrukking *ukht ar-rijal*, wat ‘zuster van de mannen’ betekent. Hier geeft de koran wel degelijk een bloedverwantschap aan tussen Imran (vader), Aäron (broeder) en Maryam, Moeder van Christus. Hier gaat het dus niet om een metafoor.

Natuurlijk nemen de moslims bovenstaande theorie niet aan. Deze theorie veronderstelt volgens hen een onwetendheid die niet te rijmen valt met de openbaring. De koran bevat immers geen fouten.

Toch is er een verklaring voor de eventuele verwisseling van de personen Myriam, zus van

De koran geeft een andere identiteit aan de Maagd Maria

Mozes en Aäron en dus dochter van Imran (Amiram) en Maryam, Moeder van Christus. Beide personen hebben in het Arabisch dezelfde naam. Bovendien hebben zij hetzelfde lot ondergaan: hun lichaam heeft de corruptie van het graf niet gekend. Wat Mirjam betreft, is hiervoor bewijs te vinden in de joodse talmoed en wat Maria betreft in het christelijke geloof in de Tenhemelopneming van de Maagd Maria.

Metafoor

Gallez citeert het boek Numeri (20, 11) en de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs (1 Kor 10,3-4). In het eerste citaat slaat Mozes, die met zijn volk in de woestijn verblijft, met zijn staf op een rots waardoor water ontspringt en de dorstige mensen en dieren kunnen drinken. In de brief aan de Korintiërs verwijst Paulus hiernaar met de woorden: de joden “dronken uit een geestelijke rots die met hen meeging, en die rots was Christus”. De talmoed en de tosephta (weergave van de joodse mondelinge overlevering) zeggen dat de gebeden van Myriam, zuster van Aäron en Mozes, deze genade verkregen hebben. Daaruit leidt Gallez af dat – als metaforische identificatie – Maryam Myriam is: zoals Myriam de rots-bron aan het volk heeft gegeven, zo heeft Maryam de Bron (Jezus) aan de hele wereld gegeven.

Qumran

Een andere verklaring, onder

andere door Florius Sibyl, is dat de koran Maria, de Moeder van Jezus, “dochter van Imran” en “zuster van Aäron” noemt, omdat de koran hiermee indirect ontkent dat Jezus de Verlosser is. Jezus heeft in de koran immers geen vader. De koran kent de heilige Jozef niet. In de bijbel is het juist door de geslachtslijn van Jozef dat Jezus legaal ‘zoon’ van David is, waarmee de eerdere profetiën uitkomen. In de koran is Jezus, doordat hij alleen “de zoon van Maryam, dochter van Imran, zuster van Aäron” is, afkomstig uit de stam van Levi, en niet uit die van Juda. Hierdoor is ook een breuk bewerkstelligd met de profetiën over de verlosser zoals christenen die uit het Oude Testament kennen.

De Qumranliteratuur kan hier helpen. De gemeenschap geloofde in twee messiassen: de eerste zal een koning uit de stam van Juda zijn, de tweede een priesterlijke messias uit de stam van Levi, zoals Aäron. Naar deze eventuele identificatie beschrijft de koran 'Issa' als de priesterlijke Messias, maar niet als de Koning, het Hoofd van het wereldkeizerrijk.

De koran verandert de naam van Jezus in 'Issa' en geeft een andere identiteit aan de Maagd Maria. Zij is niet de dochter van Joachim en Anna maar de dochter van Imran en zijn naamloze “vrouw”. Maar de islamitische wereld vereert hem, 'Issa', wel als messias, een profeet, een boodschapper en “Woord van God”. Maryam, moeder van Issa, is de alleenstaande vrouw die de koran als enige met naam vermeldt.

Peter Hannah Madros (1949) werkt als Palestijns priester in Jeruzalem. Hij promoveerde in *bijbelse theologie en bijbelwetenschappen*. Hij is ruim tien talen machtig, wat hem de mogelijkheid heeft geboden de grondteksten van thora, bijbel en koran intensief met elkaar te vergelijken.